

Rússia, el vell ós famolenc

JOAN RENDÉ i MASDÉU

16

A Rússia, no se sap qui mana; així ho ha acabat d'aclarir (per si encara n'hi havia algun dubte) l'amnistia als parlamentaris revoltats l'octubre passat, imposada per la Duma contra les prerrogatives constitucionals del president del govern.

A Rússia no se sap qui mana, i això hauria de fer tremolar l'Occident en pes, perquè vol dir que res no garanteix que allà no hi hagi un espectec que ens esquitxi a tots.

En els primers moments de l'anunci de l'amnistia, es va arribar a parlar de la possibilitat que la qüestió fos resolta amb una amnistia general, la qual cosa hauria dut al carrer més de dos-cents cinquanta mil delinqüents comuns que hi ha a les presons russes. La xifra potser hauria estat menys significativa del que pot semblar, perquè és segur que en aquests moments són força més del quart de milió els ciutadans lliures russos que exerceixen les delinqüències més variades de cap a cap del gran territori de la Federació. Per posar-ne un exemple, es veu que és considerat un talòs de marca major aquell automobilista que encara fa ús de la bona fe anant a omplir el dipòsit del vehicle a una gasolinera: el més general és que la gent circuli amb carburant obtingut al mercat negre, que és deu o vint vegades més barat que el de preu oficial. Els subministradors del carburant del mercat negre l'obtenen pel sistema simple i pioner de foradar un oleoducte, amb un cop de pic o amb un tret, i omplir-ne un camió cisterna.

Ja no parlem d'altres menes de robatori d'alta elaboració o de les màfies de guardacotxes, que es reparteixen les ciutats per àrees precises.

Encara que no s'hagi arribat a produir realment l'amnistia dels delinqüents comuns, es veu que aquest és un dels múltiples i grans problemes econòmics de la Rússia actual: el manteniment de les presons. El mateix president Boris Ieltsin, davant l'anunci d'amnistia dels seus enemics, reaccionava amb una sortida esbiaixada, tot assegurant que una de les grans prioritats del govern, la primera en aquest moment, és la lluita contra el crim. Qui sap si no era una subtila ironia per referir-se als in-

Ja fa massa temps que Rússia es troba immersa en un caos econòmic i en un caos de poder. L'articulista fa algunes reflexions i apunta que a hores d'ara res no garanteix que no hi hagi un espetec que esquitxi tothom

surgents alliberats per l'amnistia. Però si de debò el president es proposa eliminar el bandolerisme comú imperant a la vida social de la Federació Russa, d'on obtindrà el pressupost per sostenir l'operació? Si treu els delinqüents dels carrers, on es procuren la subsistència per ells mateixos, els haurà de mantenir a les presons, a compte de l'Estat, i són moltes boques!

Allà tot són problemes econòmics. El mateix Jirinovski, el líder feixista que s'enduu el fervor de les masses, diuen que no és sinó un problema d'uns quants milions o potser de milers de dòlars. Però, al capdavant, el problema no és Jirinovski, sinó els seus electors, la seva majoria electoral, que en últim terme és també un problema de diners, però de massa diner, d'uns diners que no són enlloc. Sembla que el poble rus, perduda l'esperança en ell mateix, està disposat a buscar la grandesa fora de casa. Sempre el vell èczema recidiva: se senten motivats per l'imperi, fins i tot amb l'estómac buit. Fóra injust d'oblidar, però, la quantitat i la qualitat impressionant d'intel·lectuals i artistes que ha donat i que deu tenir encara aquest país. Però on són ara?

Hi ha un parell o tres detalls, entre els últims esdeveniments que ha produït aquest gran salvatge que és Rússia, que ja van per aquest camí. L'ex-president del Soviet Suprem desaparegut, Ruslan Khasbulatov, tot just ser alliberat per aquesta amnistia, ha proclamat que ell no torna a la política, perquè "no hi ha a la direcció nin-

DÚNIA LORDA VIDAL

gú amb qui es pugui arribar a un acord"; això no obstant, en una cosa estan d'acord tots els bàndols que tenen poder o contrapoder: mantenir el pes de Rússia en i amb la política exterior; no perdre la influència, l'estatus de potència mundial, encara que sigui amb una mena de prestigi abstracte, ja que, qui navega fent aigües, poca força hi pot presentar. En aquest sentit, Rússia acaba d'aconseguir un èxit significatiu i amb més conseqüències de les que se'n podrien preveure en una interpretació plana: ha clavat un contingent de tropes (diguem-ne, si volem, *cascos*

blaus) a Belgrad, cosa que ni el mateix Stalin no havia pogut aconseguir. Anomenar *cascos blaus*, o només *cascos blaus*, un contingent de l'exèrcit rus al conflicte balcànic em semblaria d'una ingenuïtat inerm, sobretot sabent quina és la posició del poder militar de Rússia en aquest conflicte i la poca garantia que ofereix qualsevol declaració de propòsits d'un poder tan vacil·lant; tot depèn de com es girin les coses a Rússia i de la missió de sentinella de l'Aliança Atlàntica en aquell conflicte. Aquest és, doncs, el segon detall.

El tercer foren els resultats de

les eleccions a la República de Moldàvia. Tot i que aquest fet pot tenir una aparença externa a Rússia, en la seva realitat profunda no ho és tant, ni de bon tros. Moldàvia és, de fet, una part important de la regió moldava de Romania, els territoris de l'antiga Bessaràbia, sempre cobdiciats i sovint ocupats pels russos, però de cultura llatina, de parla romanesa. Stalin, per acabar-hi els problemes d'irredentisme nacionalista, va fer-hi una deportació brutal de població autòctona i va imposar-hi una recolonització per colons russos. D'aquí ve que ara els partidaris de la reincorporació a Romania hagin perdut les eleccions i el partit agrari, dominat pels antics colons russos, partidaris de la incorporació a la Comunitat d'Estatos Independents, les hagin guanyades.

Si Rússia obté, amb el contingent de *cascos blaus* al conflicte de Bòsnia, un cap de pont virtual davant de l'Occident històric, a Moldàvia hi acaba d'obtenir el segon pilar.

Afegim-hi encara un detall escenogràfic: Jirinovski apareix, sempre que pot, vestit amb uniforme militar; Aleksandr Rutskoi, l'ex-vice-president rus rebel, ara alliberat per l'amnistia i amb aspiracions a la presidència de l'Estat, ha tingut cura de sortir de la presó també amb uniforme militar.

Massa coincidències castrenses perquè el caos rus no hagi d'inquietar el món democràtic.

Si, Rússia és en aquests moments, i des de fa massa temps, un caos econòmic i un caos de poder. No ha conegut mai la democràcia i li costa ara d'integrar-s'hi, ho fa de mala gana. Rússia continua sent el vell ós salvatge de sempre, però ara famolenc i desengabiat. Amb Rússia pot passar allò que passa sovint amb els marginats de les ciutats opulentes: que adopten la sortida de la violència, perquè l'únic que posseeixen per sobre del comú dels ciutadans és una arma, i en canvi no tenen res per perdre, si es lliuren a l'assalt.

És un gegant amb un caos intern irresoluble i amb una potència exterior encara respectable; un volum de problemes massa gros, econòmicament i culturalment massa costós, perquè pugui ser palliat des de fora (Nord-Amèrica o Alemanya), amb la urgència que caldria.

Joan Rendé i Masdéu és escriptor

HEMEROTECA

'El Mundo' (28-2-94)

I, malgrat tot, Catalunya es mou

Catalunya és diferent. I per fer-se la il·lusió que no ho és, se l'està tractant amb la delicadesa del racista acomplexat que anomena morè a un negre. Catalunya és diferent per la seva llengua. No sé com pot molestar que els catalans facin tot el que estigui en la seva mà legítima per protegir un patrimoni tan valuós. [...] Catalunya és diferent per la seva cultura. [...] Si per cultura catalana entenem societat catalana, com faria un anglosaxó, no hi ha aleshores raó suficient per considerar-la diferent de la societat espanyola. [...] Una altra cosa diferent és que el concepte de cultura es

limiti només als únics valors instintius o sublimats dels costums catalans. [...]

Catalunya va ser diferent en la seva història. Però això no té ja importància real. Excepte per exaltar el sentiment romàntic del nacionalisme, les diferències que tots els pobles tenen en els seus passats llunyans no fonamenten un dret històric a reproduir-les en el present. [...] Catalunya va ser diferent en la seva economia. Fins que la fil·loxera va assolir les seves riques vinyes, el moviment obrer va espantar la seva puixant burgesia i la ràpida innovació tecnològica va marginar la seva magnífica indústria tèxtil. [...]

En resum, Catalunya és diferent per la seva llengua i la seva cultura. Però aquesta diferència no ha servit per res al nacionalisme català a l'ho-

ra d'instituir relacions de poder amb l'Estat central, diferents a les de les comunitats sense característiques idiomàtiques i culturals pròpies. Per què? 1. Perquè la cultura lingüística no és en ella mateixa un text de lectura política, sinó el context més propens i el pretext més mobilitador per a l'ambició col·lectiva o personal de poder. 2. Perquè la dictadura va dividir la burgesia catalana i, quan va arribar el seu final, cap grup social era capaç d'imaginar el seu futur sense el concurs de l'Estat espanyol. 3. Perquè la classe política catalana ha cultivat sempre el pactisme com a mitjà exclusiu d'accedir al poder estatal. 4. Perquè cap personalitat de la transició, fora i dins de Catalunya, tenia preparació i caràcter per propiciar la transformació de la monarquia del règim franquista en

una forma moderna d'Estat democràtic. [...] Malgrat tot, Catalunya es mou cap a la diferència política. Tot i que el seu moviment [...] sigui institucionalment imperceptible o políticament inapreciable.

■ Antonio García-Trevijano

'La Vanguardia' (1-3-94)

Quan l'OTAN passa a l'acció

[...] La clau del que ha succeït no està, no obstant, en el tipus de violació de l'espai aeri registrat. L'explicació està en la nova determinació demostrada per l'OTAN en les últimes setmanes. O dit d'una altra manera, també tot va poder ser degut a una maniobra organitzada pels serbis per verificar la determi-

nació de l'OTAN de fer realitat les seves advertències. Si aquest va ser el cas, s'ha de concloure que, com han afirmat fonts de l'OTAN, "l'Aliança ha passat la prova". Per això, si bé la rèplica de l'OTAN fa témer una escalada del conflicte, l'abatiment dels quatre avions que van

violat l'espai aeri bosnià subratlla sobretot la nova determinació de l'Aliança Atlàntica que el seu últim ultimàtum no passi a fer més gran la llista de les advertències oblidades. El conflicte de Bòsnia pot haver entrat així en una nova fase.

"Bòsnia per als serbis"

PANCHO / LE MONDE